

Bilime Dayanmayan Bilim Kurgu Romanları

Yalvaç URAL*

Bilgisayarlar bilim kurgu romanlarından çıkıp, günlük yaşamımıza girdiğinden beri, belleklerimizde ki sözlüğün sözcük sayısından daha çok; görsel objelerden oluşan bir görüntüler yığını oluştu. Yani eskiden gezdiğimiz, gördüğümüz, yerlerin, insan yüzlerinin, hayvanların, çiçeklerin görsellerinin yerini, bugün izlediğimiz sanal görüntüler dolduruyor. Şimdi sözcüklerin karşısında görselleri, görsellerinin karşısında da sözcükleri olmayan bir anlamsız, adsız belleğimiz var. Tıpkı yazıları konmamış bir resimli sözlük gibi. Üstelik televizyon ve İnternet aracılığıyla görsel deposunu, sözcük sayısının önünde bir sayısalığa ulaştırmak için çırpınıp duruyor. Daha anlaşılır biçimiyle, eskiden beynimiz siyah-beyaz sözcükler ve açıklamaları bulunan bir bilgi deposuyken, bilgi çağıyla birlikte renklendi; fotoğraf ve illüstrasyonla dolu resimli bir ansiklopedik sözlüğe dönüştü. İçeriği de tartışma götürür bir ansiklopediye...

Zaman zaman televizyonlarda, gazetelerde bazı anketler yayımlanıyor. Görüntü kirliliği ve sayısalığı üzerine. Örneğin: “*Amerika’da çocuklar günde 100’e yakın cinayet filmi izliyorlar. Bilmem kaç bin kez şiddet unsurlarıyla dolu görüntüler içinde ölen insanlar görüyorlar. Şu kadar bin görseli beyinlerine depoluyorlar. Şu kadar saat çizgi film izliyorlar. Şu kadar saat bilgisayar oynuyorlar. Şu kadar yeni sözcük de teknolojiyle gelip dil bölümünde kendine ayrı bir kutu ayırıyor.*” Dil ve beyin arasında yeni söyleyiş biçimleri, bilinmedik sözcükler pıtraklar gibi ana dilin çevresini sarıyor. Öylesine geniş, öylesine detaylı, öylesine birbirine benzer, öylesine yaratıcı, öylesine özensiz, öylesine inanılmaz, öylesine ucuz bir görsellik sepeti ki, bazen bir fotoğrafçının tabedilmiş ama sahiplerinin almaya gelmediği, çöp tenekesine atılmış düğün fotoğrafları gibi; belleğimizi dolduruyor.

Oysa geçmişin az görselli ve sözcük dolumlu usları bir yonca görseline nasıl baktı? Yonca, insanlar için, pek fazla şey çağrıştıran bir bitki değildi. Ama dört yapraklı yonca, pek çok kişi için ender bulunduğundan ötürü uğur getirdiğine inanılan bir bitkiydi. Onun mutluluk, sağlık, zenginlik, şöhret gibi konularda etkili olduğu söylenirdi. Geçmişte insanlar dört yapraklı yoncunun kendi ellerinde kaldığı, el değiştirmedeği sürece kişiye sürekli şans taşıdığı inancındaydılar. Benim de eski not defterlerim arasında bir dört yapraklı yoncam var. Belçikalı bir arkadaşım uğur getirsin, diye göndermişti bana. Dört yapraklı yonca dünya inanç kültürleri arasında da hemen hemen benzer bir yer edinmiş kendisine. Öylesine ki, değerli süs eşyaları arasında bile hep o formuyla çıkıyor

* *Çocuk kitabı yazarı, editör.*

önümüze. Bizde bir bankanın logosu; da dört yapraklı yonca. Ve aynı görüştene yola çıkılarak konulduğunu düşünüyorum. Oysa günümüz çocuğu dört yapraklı yoncaya bizim baktığımız gözle bakmıyor. Sürekli üç yapraklı olan bir bitkinin genetik bir bozunmaya uğradığını ve bunun bu değişimden kaynaklanan bir oluşum olduğunu, düşünüyor. Şimdi bizim belleğimizde dört yapraklı yonca görüntüsünün karşısında, “Ender bulunan uğurlu bir yaprak,” diye yazarken; günümüz çocuğunun belleğinde, “Yonca eşittir kendi kendine genetik bir bozunmaya uğrayarak dört yapraklı biçime dönüşmüş üretim hatalı bir yaprak” diye kodlanıyor.

İşte böylesine gelgitler, geçişmeler arasında değişiyor insan. Günümüz çocuğu için geçmişin bilim kurgu düşleri, ilkel buluşlar arasında bile sayılmıyor. Özellikle, “Çok hızlı giden bir uçak yapıp iki günde Mars’a inmişlerdi,” gibi cümlelerden ya da, “Öylesine korkunç canavarlardı ki!.. Her biri iki metre boyunda, uzun elleri ve kollarıyla her yere ulaşan canavarlar inmişti dünyamıza!” diye okuduğunda, aklında biçimlenen görüntü NBA takımının oyuncularını oluyor. Ülkemiz basketbolcularını dev adam olarak görüyorlar. İşte bu yüzden yerli bilim kurgu çocuk kitaplarını bir bilim kurgu kitabı değil, gülmece bilim kurgu kitabı olarak okuyorlar. Doğa belgesellerini izleyen, onlarla ilgili görselleri ve bilgileri belleğine yerleştiren bu çocuklar, bizim geçmişte hayranlıkla okuduğumuz *Denizler Altında Yirmi Bin Fersah* romanını okurken, *Bu denli büyük bir ahtapotun dinozorlar çağında bile yaşamadığını iddia edip bilime dayanmayan bilim kurgu romanı olmayacağını*, söylüyorlar.

Hiçbir zaman kuşaklararasıdaki fark günümüz çocuklarıyla anne-babaları arasındaki kadar olmadı. Siz bakmayın onların müzik, dans, futbol, bilgi yarışmaları izleyip, sonra da şiddet içeren strateji oyunları oynamalarına. Belki pek çok açıdan eleştirilebilirler, ama düşüncenin gelişimi, değişimi ve teknolojiye hiçbir çağda görülmediği kadar sahip çıkmaları açısından eleştirilemezler. Düşünsenize, küçücük insanlar bütün benlikleriyle birer teknoloji tutkunu...

Resim: Feridun Oral